

अध्यात्म ज्ञान एवं चिन्तन संस्था (SOCIETY FOR ADHYATMA STUDIES)

17, सिविल लाइन्स, कमिश्नर ऑफिस के सामने, मुरादाबाद – 244001
मो0 9412241221

ब्रह्म ज्ञान विचार गोष्ठी –
.....2012

“श्रीमद् भगवद् गीता”
पन्चदश अध्याय
“
.....”

निवेदक

डॉ0 यू0 के0 शाह
शाह नर्सिंग होम,
सिविल लाइन्स, मुरादाबाद
फोन नं0 9359716440

रविन्द्र नाथ कत्याल
अमर बसेरा,
सिविल लाइन्स, मुरादाबाद
फोन नं0 9837041945

सुधीर गुप्ता, एडवोकेट
17, सिविल लाइन्स,
मुरादाबाद
फोन नं0 9412241221

श्रीमद् भगवद् गीता

अध्याय – 15

“ ”

श्रीभगवान् उवाच—

ऊर्ध्वमूलमधःशाखमश्वत्थं प्राहुरव्ययम् ।
छन्दांसि पर्णानि यस्तं वेद स वेदवित् ॥ 1 ॥

अधश्चोर्ध्वं प्रसृतास्तस्य शाखा
गुणप्रवृद्धा विषयप्रवालाः ।
अधश्च मूलान्यनुसंततानि
कर्मानुबन्धीनि मनु यलोके ॥ 2 ॥

न रूपमस्येह तथोपलभ्यते
नान्तो न चादिर्न च संप्रति ठा ।
अश्वत्थमेनं सुविरुढमूल—
मसंगशस्त्रेण दृढेन छित्त्वा ॥ 3 ॥

ततः पदं तत्परिमार्गितव्यं
यस्मिन्गता न निवर्तन्ति भूयः ।
त्मेव चाद्यं पुरुषं प्रपद्ये
यतः प्रवृत्तिः प्रसृता पुराणी ॥ 4 ॥

निर्मानमोहा जितसंगदो ऽ
अध्यात्मनित्या विनिवृत्तकामाः ।
द्वन्द्वैर्विमुक्ताः सुखदुःखसंज्ञै—
र्गच्छन्त्यमूढाः पदमव्ययं तत् ॥ 5 ॥

न तद्भासयते सूर्यो न शान्को न पावकः ।
यत् गत्वा न निवर्तन्ते तद्धाम परमं मम ॥ 6 ॥

ममैवांशो जीवलोके जीवभूतः सनातनः ।
मनः ऽ ठानीन्द्रियाणि प्रकृतिस्थानि कर्तृति ॥ 7 ॥

रीरं यदवाप्नोति यच्चाप्युत्क्रामतीश्वरः ।
गृहीत्वैतानि संयाति वायुर्गन्धानिवाशयात् ॥ 8 ॥

श्रोत्रं चक्षुः स्पर्शनं च रसनं घ्राणमेव च ।
अधिठाय मनश्चायं विषयानुपसेवते ॥ 9 ॥

उत्क्रामन्तं स्थितं वापि भुञ्जानम् वा गुणान्वितम् ।
विमूढा नानुपश्यन्ति पश्यन्ति ज्ञानचक्षुः ऽ ॥ 10 ॥

यतन्तो योगिनश्चैनं पश्यन्त्यात्मन्यवस्थितम् ।

यतन्तोऽप्यकृतात्मानो नैनं पश्यन्त्यचेतसः ॥ 11 ॥

यदादित्यगतं तेजो जगद्भासयतेऽखिलम् ।
यत् चन्द्रमसि यत् च अग्नौ तत्तेजो विद्धि मामकम् ॥ 12 ॥

गमाविश्य च भूतानि धारयाम्यहमोजसा ।
पुष्णामि चो ऽधीः सर्वाः सोमो भूत्वा रसात्मकः ॥ 13 ॥

अहं वैश्वानरो भूत्वा प्राणिनां देहमाश्रितः ।
प्राणापानसमायुक्तः पचाम्यन्नं चतुर्विधम् ॥ 14 ॥

सर्वस्य चाहं हृदि संनिवि ष्टो
मत्तः स्मृतिर्ज्ञानमपोहनं च ।
वेदैश्च सर्वैरहमेव वेद्यो
वेदान्तकृद्वेदविदेव चाहम् ॥ 15 ॥

द्वाविमौ पुरु षो लोके क्षरश्चाक्षर एव च ।
क्षरः सर्वाणि भूतानि कूटस्थोऽक्षर उच्यते ॥ 16 ॥

उत्तमः पुरु षस्त्वन्यः परमात्मेत्युदाहृतः ।
यो लोकत्रयमाविश्य बिभर्त्यव्यय ईश्वरः ॥ 17 ॥

यस्मात्क्षरमतीतोऽहमक्षरादपि चोत्तमः ।
अतोऽस्मि लोके वेदे च प्रथितः पुरु षोत्तमः ॥ 18 ॥

यो मामेवमसंभूढो जानाति पुरु षोत्तमम् ।
स सर्वविद्भजति मां सर्वभावेन भारत ॥ 19 ॥

इति गुह्यतमं षास्त्रमिदमुक्तं मयानघ ।
एतद्बुद्ध्वा बुद्धिमान्स्यात्कृतकृत्यश्च भारत ॥ 20 ॥

॥ इति पंचदशोऽध्यायः ॥